

Роль комунікацій у формуванні особистості у період ранньої зрілості (22–30 років)

У статті характеризуються особливості нейрофізіологічного та психологічного розвитку психіки людини раннього зрілого віку; аналізуються основні комунікативні знання та навички, якими повинні володіти молоді люди в цьому віці; розглядаються домінуючі чинники отримання та обробки інформації людиною 22-30 років, а також роль комунікацій у формуванні її особистості. Автор торкається проблеми самостійності, як фактора адаптації психіки до психпростору, яка розвиває ряд найважливіших властивостей особистості, а також проблеми активної життєвої позиції. Наскільки психіка активно буде являти свій творчий потенціал в цей період часу, настільки швидше вона придбає характеристики особистості. Найважливіша роль у формуванні особистості раннього зрілого віку належить такій значущій для психіки події, як створення сім'ї та народження і виховання дитини. Тому автор аналізує основні проблеми, пов'язані з цим показником розвитку особистості.

Ключові слова: комунікація, ранній зрілий вік, особистість, спілкування, інформація, інформаційний простір, психпростір, образ, внутрішнє «Я».

В статье характеризуются особенности нейрофизиологического и психологического развития психики человека раннего зрелого возраста; анализируются основные коммуникативные знания и навыки, которыми должны обладать молодые люди в этом возрасте; рассматриваются доминирующие факторы получения и обработки информации человеком 22-30 лет, а также роль коммуникаций в формировании его личности. Автор затрагивает проблемы самостоятельности, как фактора адаптации психики к психпространству, которая развивает ряд важнейших качеств личности, а также проблемы активной жизненной позиции. Насколько психика активно будет представлять свой творческий потенциал в этот период времени, настолько быстрее она приобретет характеристики личности. Важнейшая роль в формировании личности раннего зрелого возраста принадлежит такому значительному для психики событию, как создание семьи и рождение, воспитание ребенка. Поэтому автор анализирует основные проблемы, связанные с этим показателем развития личности.

Ключевые слова: коммуникация, ранний зрелый возраст, личность, общение, информация, информационное пространство, психпространство, образ, внутреннее «Я».

Актуальність. Серед різноманіття проблем сучасної психології, спілкування є однією з найбільш популярних і досліджуваних проблем. Роль та інтенсивність спілкування в сучасному суспільстві постійно зростають. Це пов'язано з цілим рядом причин. Перш за все, перехід від індустріального суспільства до інформаційного веде до збільшення обсягу інформації і, відповідно, зростання інтенсивності процесів обміну цією інформацією. У зв'язку з цим дуже швидко збільшується число технічних засобів для обміну інформацією. Ми стали свідками того, як з'явилися і увійшли в повсякденний побут багатьох людей факси, електронна пошта, Інтернет і т.п. Є ще одна причина, яка спонукає нас задуматися про зростання ролі спілкування в сучасному суспільстві і зробити цю проблему предметом спеціального розгляду, – роль комунікацій у формуванні особистості. Спілкуючись, людина виявляє себе індивідом і реалізує свої прагнення бути особистістю. Те, яким чином передається інформація, як відбувається технічний процес обміну інформацією, і є комунікація. Немає спілкування – немає суспільства, немає особистостей.

За останнє півстоліття в психології та педагогіці накопичився великий досвід у вивченні особливостей нейрофізіологічного та психологічного розвитку психіки особистості у період ранньої зрілості. Теоретичні положення розглядаються в працях О.О. Базалука [1], Е.Н. Гусинського, Ю.І. Турчанінової [2], Л.В. Соханя, В.О. Тихоновича, О.О. Кисельова [5] та інших. При цьому як вітчизняні, так і зарубіжні дослідники, зокрема, І.О. Ільїн [3], Х. Ортега-і-Гассет [4], В.О. Сухомлинський [6] та інші розглядають людину раннього зрілого віку як особистість, психіка якої вже в змозі активно і повноцінно накопичувати інформацію, що надходить.

Мета нашого дослідження – показати роль комунікацій у формуванні особистості людини у період ранньої зрілості (22-30 років). **Завдання роботи** – проаналізувати домінуючі фактори отримання інформації на різних етапах формування особистості людини у період ранньої зрілості.

Період ранньої зрілості (молодості) займає проміжок, приблизно від 22 до 30 років і «характеризується такими рисами: а) повноцінною взаємодією психіки з інформаційним простором; б) апробацією внутрішнього «Я» в самостійному повсякденному існуванні; в) становленням особистості: психіки з усталеною внутрішньою системою поглядів, певним життєвим досвідом і конкретними досягненнями в різних сферах діяльності» [1, с. 291].

Сьогодні вважається, що період ранньої зрілості – це перший період, у якому починають проглядатися плоди системи освіти і

батьківського виховання, закладені в основу психіки впродовж приблизно двадцяти двох років. І в такій постановці питання є частка істини, оскільки дійсно період ранньої зрілості примітний тим, що приблизно до тридцяти років внутрішній абстрактний образ проходить випробування часом і безкомпромісним самоствердженням в психпросторі. Образ людини майбутнього, сформований системою освіти і батьківським вихованням в безперервному взаємовідношенні з інформаційним середовищем і майбутнім психпростором проходить випробування на міцність і на професійну придатність. Психіка молодих людей вже самоствійно затверджується в психпросторі, проявляючи волю, характер, бажання творити, досягати поставлених цілей і т.п.

«У цей період часу розкриваються всі прогалини, як у системі освіти, так і у виховному процесі. Психіки, в основу яких була закладена нестійка система поглядів, як правило «ламаються», втрачають свою індивідуальність, приймають не характерні для них риси, і на виході з періоду молодості виходить ще один представник людини-маси» [1, с. 291-292]. «Психіка людини-маси – це напівзруйнований внутрішній абстрактний образ, який не в змозі повноцінно взаємодіяти з майбутнім інформаційним простором. Така психіка надалі вже не зможе здійснювати активне самоствійне втілення творчого потенціалу в психпросторі, потребує постійної підтримки, керівництва та активації з боку авторитетних психік» [4, с. 43-44].

Цілковито іншу картину ми зустрічаємо в разі гармонійного розвитку внутрішнього абстрактного образу, коли в ході самоствердження в психпросторі психіка витримує тиск останнього, зберігаючи цілісність, і лише корелюючи окремі аспекти внутрішньої системи поглядів. У цьому випадку ми говоримо про стійкість психіки, її самодостатність та самоствійність, про повноцінну реалізацію творчого потенціалу в умовах існування мікро- або макросоціальної групи.

Період ранньої зрілості – це перший період, в якому практично зведено на «ні» вплив процесу навчання та вплив батьків і близького оточення. Образ, який виховувався впродовж двадцяти двох років, розпочинає активне самоствійне існування в соціальному середовищі. І в цей період дуже важливо вже з боку самої психіки не зупинятися в роботі над внутрішнім самовдосконаленням. Сучасні дослідження з достатньою переконливістю показують, що «будь-яка якісна самореалізація внутрішніх потенціалів повинна супроводжуватися наступними діями:

1) більш масштабним і глибоким пошуком якісної інформації, що сприяє досконалості внутрішнього абстрактного образу;

2) постійною кореляцією приватних цілей щодо особливостей повсякденного існування;

3) зростаючою активністю існування психіки. Онтогенез психіки – це постійний пошук форм і способів реалізації внутрішнього творчого потенціалу» [5, с. 41].

Період ранньої зрілості – це період різних спокус, які оточують психіку з перших кроків її самостійного існування. З цього приводу відомий педагог В. Сухомлинський писав: «У наші дні молодих людей оточує багатий світ задоволень...Приємно просто побайдикувати. Якщо ці задоволення поглинуть всі духовні сили людини, він виросте убогим і спустошеним. Багатство задоволень – дуже важлива і складна проблема виховання. Вирішити її можна тільки спільними зусиллями сім'ї, школи та громадськості» [6, с. 101]. Чим вищі соціальні чи матеріальні здобутки батьків, тим більше можливостей відкривається перед дітьми. Дуже часто «великі» можливості дезорієнтують психіку, відволікають на вирішення другорядних, але «модних» питань, які є «авторитетними» у молоді. Але це тупиковий шлях розвитку. Якщо психіка продовжує професійне самовдосконалення, послідовне задоволення приватних цілей, намічених ще в підлітковому віці, то це говорить про її величезний потенціал і перспективне майбутнє. Коли психіка гідно протистоїть спокусам молодості – це перша ознака високої самодисципліни, націленості на досягнення глобальної мети, уміння працювати на перспективу. Подібні прояви психіки характеризують цілісність внутрішнього абстрактного образу і потенційну значимість майбутніх продуктів праці.

Дуже важливо для психіки періоду молодості повністю усвідомити фактор самостійності існування, тобто психіка повинна самостійно доводити свою значимість в психпросторі, розраховуючи тільки на свій потенціал і на свої можливості. Іншими словами, самостійність, як фактор адаптації психіки до психпростору, повинна бути остаточною і без усяких надій на допомогу як батьків, так і «успішних» родичів. Тільки в цьому випадку психіка навчиться мобілізувати свої потенціали і долати проблеми, що виникли, не очікуючи допомоги ззовні. Надія на допомогу і сама допомога, яка приходить на першу вимогу – це фактори, що послаблюють психіку і негативно впливають як на її самодисципліну, так і на її мобілізуючі можливості.

«В період молодості нейрофізіологічна основа психіки дозволяє справлятися з будь-якими деструктивними проявами. І чим

частіше психіці доводиться долати проблеми в поточному існуванні, тим стійкіша вона до стресів і, відповідно, більше підготовлена до умов співіснування в психпросторі. Чим раніше психіка починає розраховувати виключно на власні можливості (чим раніше вона проявляє самостійність), тим швидше розкриває свій внутрішній потенціал в умовах незнайомої мікросоціальної групи» [1, с. 294].

Самостійність розвиває в психіці цілий ряд найважливіших властивостей. Серед них: 1) комунікативність; 2) відповідальність за свої слова та дії; 3) принциповість, вміння відстояти свою точку зору; 4) впевненість у своїй значущості; 5) внутрішню концентрацію (мобілізаційні властивості) і т.п.

Період ранньої зрілості – це самостійна активна робота, спрямована на самовдосконалення і саморозвиток. Психіка цього періоду часу в стані активно і повноцінно накопичувати інформацію, що надходить, формуючи більш якісний, максимально наближений до науково-філософського способу сприйняття дійсності внутрішній абстрактний образ. У цей період, разом з отриманням перших стресів, первинного досвіду самостійного існування, для психіки важливо не зупинятися в своєму розвитку: помилятися, але робити висновки з помилок, накопичувати більш якісну, наближену до реального існування, інформацію. Чим активніше психіка працює з інформаційним простором, чим масштабніше завдання, які вона вирішує, тим перспективнішим є її майбутнє.

Г. Сельє, відомий творець теорії стресу, поділив процес творчості (реалізацію творчого потенціалу психіки) на сім етапів: «Перший – любов, пристрасне бажання, палкий потяг до досягнення істини. Другий – запліднення конкретними фактами. Третій – вагітність, вчений виношує ідею. Четвертий – хворобливі передпологові перейми, вчений відчуває близькість вирішення проблеми і мучиться неможливістю виразити її. П'ятий – пологи, перехід ідеї з темряви несвідомого у свідомість приносить вченому глибоке полегшення. Шостий – огляд новонародженого, перевірка життєздатності ідеї. І, нарешті, сьомий – життя, ідея починає самостійне існування» [2, с. 86].

Для періоду ранньої зрілості дуже важливий показник – активна життєва позиція. Наскільки психіка активно буде являти свій творчий потенціал в цей період часу, настільки швидше вона придбає характеристики особистості. Самоствердження психіки в психпросторі якраз і відбувається через оцінку продуктів її праці оточуючими. На думку О.О. Базалука «Для майбутнього пси-

простору психіка періоду молодості оцінюється за наступними параметрами: 1) цілеспрямованість активності; 2) спадкоємність і послідовність втілення творчого потенціалу; 3) значимість продуктів праці для повсякденного існування; 4) вміння адаптуватися в колективі та налагодити взаємовигідне співіснування; 5) наявність харизми: співіснувати в колективі, але при цьому зберігати свою індивідуальність» [1, с. 295]. Усі ці параметри характеризують психіку як особистість: високорозвинену індивідуальність, яка повноцінно співіснує в психпросторі.

Життєва активність невід’ємна від поняття особистості. «Психіка людини-маси пасивна в своєму початку, оскільки боїться показати своє «я», боїться виділитися, взяти на себе ініціативу, прийняти самостійне рішення» [4, с. 47]. А особистість – це, перш за все, активність, пошук нових шляхів для реалізації творчого потенціалу, досягнення глобальної мети та цілей приватних. Особистість – це в більшості своїй лідер, тому що своєю активною життєвою позицією вона стимулює до активності навколишні психіки людино-маси.

Важливо період ранньої зрілості пройти з найменшими відволіканнями на другорядні цілі. Активність психіки повинна по максимуму бути спрямована на накопичення якісної інформації в рамках досягнення глобальної мети. При цьому важливо зрозуміти, що втілення творчого потенціалу психіки в період молодості – це другорядний чинник. Для психіки цього періоду часу важливо інше, а саме: 1) знайти своє місце в психпросторі; 2) вміти співвідносити внутрішні потреби з можливостями повсякденного існування; 3) урівняти внутрішній абстрактний образ з діючими в мікро- і макросоціальній групі законами моралі і моральності; 4) активно взаємодіяти з інформаційним простором, роблячи акцент, перш за все на отриманні якісної інформації, на вдосконаленні внутрішньої інформаційної бази; 5) активно взаємодіяти з майбутнім психпростором (мікросоціальними групами), набираючись досвіду взаємовідносин у колективах і виховуючи в собі характеристики особистості.

До тридцяти років психіці головне якомога більше «увібрати» в себе якісної інформації, як про майбутній інформаційний простір, так і про особливості взаємовідносин в мікро- і макросоціальних групах. Масштабне накопичення інформації – це ні що інше, як збільшення внутрішньопсихічного потенціалу, це акумуляція внутрішньопсихічної енергії з майбутнього інформаційного простору. Чим більше накопиченої внутрішньопсихічної енергії, тим вагомішими для суспільства виявляться продукти

праці психіки. «Масштабна реалізація творчого потенціалу – це доля періоду зрілості, коли авторитет психіки досягне високих значень і навколишній психпростір не тільки перестане чинити масштабну протидію, а навпаки, почне сприяти повноцінній реалізації психікою накопичених потенціалів» [1, с. 296]. Не дарма в народі кажуть: першу половину життя ти працюєш на своє ім'я, зате другу половину – ім'я працює на тебе.

У період ранньої зрілості, як правило, відбувається ще одна важлива подія для психіки – створення сім'ї. Сім'я – це, перш за все мікросоціальна група, створена з метою продовження людського роду і формування образу людини майбутнього в новому поколінні. Сім'я – це основа соціального устрою суспільства: наскільки міцні та гармонійні стосунки в сім'ї, настільки цілісніше та якісніше відбудеться формування психіки нового покоління. Безумовно, чуттєво-емоційна прив'язаність між чоловіком і жінкою напередодні створення сім'ї є обов'язковою. Але поряд з нею, напевно, більш обов'язковим є розуміння можливостей один одного в плані формування образу майбутньої дитини. Одна справа – створення сім'ї для приємного спільного проведення часу, зовсім інша справа – створення сім'ї в ім'я народження і виховання дитини. Критерії оцінок партнерів у цих двох варіантах відрізняються принципово.

Не можна не погодитися з думкою О.О. Базалука, що «людина до періоду ранньої зрілості не готова до створення стійкої мікросоціальної групи – сім'ї. Сім'ї, утворені до двадцяти двох років, ґрунтуються на фізіологічній близькості, на тимчасових симпатіях, на поверхневих інтересах. Які б причини не лежали в основі їх створення, в них відсутній головний компонент: належна досконалість психіки» [1, с. 297]. Перш ніж сформувати сім'ю, психіка повинна набратися певного досвіду соціальної комунікації, самоствердитися в психпросторі, насолодитися можливостями вільної самореалізації. Для психіки сім'я не повинна бути опорою в процесі самореалізації. Ще до створення сімейних відносин психіка повинна стати самостійною, незалежною від різного роду опіки й наставляння, впевненою у своїх можливостях і в своєму майбутньому. Лише після повноцінного внутрішнього становлення психіка повинна прагнути знайти гідну пару для продовження роду і гармонійного співіснування з іншою психікою. Чуттєво-емоційна складова психіки, яка в даний час вважається основою сім'ї, поступається місцем більш фундаментальній властивості – свідомому розумінню важливості сімейних відносин. Сім'я повинна формуватися не на почуттях, тобто

рішення повинно прийматися не на рівні підсвідомості, а на рівні свідомості. Психіка повинна відчувати необхідність відтворити себе в новому, більш якісному стані – у дітях. Тільки в цьому випадку партнери будуть оцінювати один одного не за феєричними, завищеними критеріями, а за реальними якостями, за тим змістом, який зможе бути втілений в їх дітях. З цього приводу, як завжди вагомо, емоційно, з душевним надривом сказав класик російської філософії І. Ільїн: «Те, що виходить з людини в його подальшому житті, визначається в його дитинстві і притому самим цим дитинством; існують, звичайно, вроджені схильності і дари; але доля цих схильностей і талантів, – зможуть вони розвинутися надалі чи зблякнуть і якщо розквітнуть, то як саме, – визначається в ранньому дитинстві.

Ось чому сім'я є первинним лоном людської культури. Ми всі доданки в цьому лоні, з усіма нашими можливостями, почуттями і хотіннями, і кожен з нас залишається протягом всього свого життя духовним представником своєї батьківсько-материнської сім'ї або як би живим символом її сімейного духу. Тут пробуджуються і починають розгортатися дрімаючі сили особистої душі; тут дитина навчається любити (кого і як?), вірити (у що) і жертвувати (чому і чим?); тут складаються перші основи її характеру; тут відкриваються в душі дитини головні джерела її майбутнього щастя і нещастя; тут дитина стає маленькою людиною, з якої згодом розвинеться велика особистість або, може бути, низький пройдисвіт» [3, с. 199].

І далі І. Ільїн пише: «Те, що має виникнути із шлюбу, є перш за все нове духовне єднання і єдність – єдність чоловіка і дружини: вони повинні розуміти «один» одного і «ділити» радість і горе життя; для цього вони повинні однорідно сприймати і життя, і світ, і людей. Тут важливо не душевна подоба і не однаковість характерів і темпераментів, а однорідність духовних оцінок, яка тільки й може створити єдність і спільність життєвої мети в обох ... наречений і наречена повинні знайти один в одного це духовне єдинопочуття та єдинолюбство; об'єднатися в тому, що є найважливішого в житті й заради чого варто жити ... Бо тільки тоді вони зуміють, як чоловік і дружина, все життя вірно сприймати один одного, вірити один одному і вірити один в одного. Це і є найдорогоцінніше в шлюбі: повна взаємна довіра перед Обличчям Божим: а з цим пов'язана і взаємна повага, і здатність утворити новий, життєво-сильний духовний осередок. Тільки такий осередок може вирішити головну задачу шлюбу і сім'ї – здійснити духовне виховання дітей» [3, с. 204].

У Ільїна виховати дитину – це «закласти в ньому основи духовного характеру і довести його до здатності самовиховання. Батьки, які взяли цю задачу і творчо розв'язали її, подарували своєму народові і своїй батьківщині новий духовний осередок; вони здійснили своє духовне покликання, виправдали свою взаємну любов і зміцнили, збагатили життя свого народу на землі: вони самі увійшли в ту Батьківщину, котрою варто жити і пишатися, за яку варто боротися і померти» [3, с. 204].

В період молодості актуалізується значущість статевої близькості. Так склалося, що фізіологія організму після двадцяти двох років, особливо у чоловіків, вимагає постійної сексуальної близькості. Ця потреба стимулює чоловіків до постійного пошуку статевого партнера, до створення з ним стійких тривалих відносин. І якщо для чоловіка подібні відносини зручні, перш за все, як задоволення сексуальних потреб, розв'язання цієї проблеми для вирішення більш важливих, глобальних завдань, то жінка розцінює схильність чоловіка до постійної близькості з абсолютно іншої точки зору. Для неї спочатку важливо не фізичне задоволення, а чуттєво-емоційна складова відносин. Жінка розцінює поведінку чоловіка як готовність до створення сім'ї з метою продовження роду. Подібне різночитання відносин в мікросоціальній групі періоду ранньої зрілості якраз і призводить до стресів і деструктивності, що є негативним базисом соціального устрою суспільства. Чоловікові незрозумілі і неприємні домагання жінки на його свободу, жінка вважає поведінку чоловіка зрадою щодо її почуттів. Звідси і високий показник розлучень, і великий відсоток матерів – одиночок і т.п.

Саме з цієї причини в суспільстві намітилася тенденція, коли жінки з високорозвиненою психікою створюють сім'ї не з ровесниками: чоловіками, не дозрілими на рівні психіки до стійких тривалих відносин, а з чоловіками старшими на п'ять – десять років, тобто вже з тими, які домоглися певної самореалізації і схильні до продовження роду. Подібні шлюбні союзи, з одного боку, більш раціональні та усвідомлені, що робить їх більш стійкими і тривалими, з другого боку, взаємовигідні. Психіка чоловіка, який вже чогось досяг у житті, в союзі, що вже намітився, займає домінуюче положення, що позбавляє її від конкуренції ще всередині сім'ї, а психіка жінки спочатку отримує комфортні умови для самореалізації й найголовніше, для виховання в дитині образу людини майбутнього.

Актуальність статевої відносин у період молодості загрожує поширенням різних венеричних захворювань. Якщо до цього періоду психіка за рахунок свідомості не навчиться придушувати

несвідомі пориви, до яких відноситься і статевий потяг, то жодна рекламна компанія не в змозі зупинити пандемію СНІДу, сифілісу і менш «гучних» венеричних хвороб. Якщо до періоду молодості людина не навчиться штучно (за рахунок вольових зусиль) активувати роботу свідомості, надалі це зробити буде важче. У цьому випадку робота підсвідомості набуває домінуючого значення: людина починає робити те, що їй хочеться робити, а не те, що потрібно робити; реагує на ту інформацію, яка найбільш актуальна і в більшій мірі активує нейронні комплекси підсвідомості. В результаті психіка перетворюється на виконавчий орган для ряду потреб. Статевий рефлекс, рефлeksi самозбереження і т.п. починають управляти активністю психіки. Така людина буде спати, їсти, займатися сексом, задовольнятися найбільш примітивною інформацією і, врешті-решт, перетвориться в типового представника людини-маси. Як відомо, «ніколи людина, в діяльності якої переважає робота підсвідомості, не зрозуміє людину, в психіці якої домінує свідомість. Переважання емоцій і переважання розуму – це антагонізм» [1, с. 301].

Для періоду ранньої зрілості особливої актуальності набувають способи і форми самоконтролю. Не усталена психіка періоду молодості легко відволікається на задоволення другорядних цілей, при цьому знаходячи благозвучне виправдання. Тільки самоконтроль і самоаналіз поведінки дозволяє психіці контролювати свою активність, співвідносити глобальну і приватні цілі з можливостями, що відкриваються, коректувати реалізацію творчого потенціалу і не відхилятися від наміченого в підлітковий період життя шляху. «Контрольовані роки складаються в десятиліття, а десятиліття в онтогенез. Аналіз минулих років, можливість проаналізувати будь-який місяць прожитого життя дозволяє психіці реально порівнювати свої можливості, темп існування, ступінь своєї досконалості. Психіка в меншій мірі залежить від обставин, менше відволікається на другорядні потреби і пропозиції, а свідомо реалізує творчий потенціал у напрямку глобальної мети» [1, с. 304].

Висновки. Розглянувши запропоновану проблему, вивчивши ряд психологічної, педагогічної та соціологічної літератури, ми прийшли до деяких висновків.

По-перше, в період ранньої зрілості у молоді формується остаточна редакція глобальної мети та цілей приватних.

По-друге, основою періоду молодості є активна життєва позиція, яка спрямована на накопичення якісної інформації та реалізацію накопиченого в матеріальних формах.

По-третє, шляхом отримання якісної інформації, спілкування, особистої участі в подіях і т.п. молода людина накопичує багатий життєвий досвід.

По-четверте, у період ранньої зрілості відбувається важлива подія для психіки – створення сім'ї, гармонійних відносин з психікою протилежної статі; народження дитини і формування в ній образу людини майбутнього.

По-п'яте, саме в цей віковий період відбувається становлення високорозвиненої особистості: розумово розвиненої, духовно багатой, фізично досконалої.

Перспективи подальших досліджень. Дана стаття не вичерпує і не розкриває всі важливі аспекти даної проблеми, що буде здійснено у подальших дослідженнях та висвітлено у наукових публікаціях.

Список використаних джерел

1. Базалук О.А. Философия образования в свете новой космологической концепции: Учебник / О.А. Базалук. – К.: Кондор, 2010. – 458 с.
2. Гусинский Э.Н. Введение в философию образования / Э.Н. Гусинский, Ю.И. Турчанинова. – М.: Издательская корпорация «Логос», 2000. – 224 с.
3. Ильин И.А. Путь к очевидности / И.А. Ильин. – М.: «Республика», 1993. – 430 с.
4. Ортега-и-Гассет Х. «Дегуманизация искусства» и другие работы. Эссе о литературе и искусстве: Сборник / Х. Ортега-и-Гассет; Пер. с исп..– М.: Радуга, 1991. – 639 с.
5. Разумная организация жизни личности: проблемы воспитания и саморегулирования / Л.В. Сохань, В.А. Тихонович, О.А. Киселева и др. – К.: Наукова думка, 1989. – 328 с.
6. Сухомлинский В.А. Как воспитать настоящего человека. Педагогическое наследие / В.А. Сухомлинский. – М.: Педагогика, 1990. – 288 с.

The author characterizes the features of neurophysiologic and psychological development of the human psyche at early mature age, analyzes basic communication skills and knowledge required by young people of this age group, considers the dominant factors of production and processing of information by a person of the age of 22-30 years, and the role of communications in the formation of its personality. The author raises issues of independence as a factor in adaptation of mind to psychic space that develops a number of key personality traits, and the problems of the active life position. As far as the mind will actively represent the creativity

in this period of time, it will gain the personality characteristics. The most important role in the formation of the personality at early mature age is the significant event for the psyche as a family formation and raising of children. Therefore, the author analyzes the main problems associated with this indicator of personality development. In the period of youth importance of sexual intimacy is updated. It so happened that the physiology of the body after twenty-two years, especially for men, requires constant sexual intimacy. This requirement encourages men to the constant search for a sexual partner, to create a stable long-term relationship. And if such relationships are comfortable for men, first of all, as the satisfaction of sexual needs, removal of this issue for more important, global problems, the woman considers the tendency of men to constant intimacy with a completely different point of view. For her, it is important not initially meet the physical and sensory-emotional component relationships. The woman sees man's behavior as a willingness to create a family for the purpose of procreation.

Keywords: communication, early mature age, personality, intercourse, information, information space, psychic space, image, internal "Me".

Отримано: 17.01.2013 р.

УДК 159.922.8:616.89-008.44

О.О.Прокоф'єва, Т.О.Работа

АКТИВНЕ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНЕ НАВЧАННЯ ЯК МЕТОД ВИВЧЕННЯ І КОРЕКЦІЇ ВПЛИВУ ПСИХОТРАВМУЮЧИХ ПЕРЕЖИВАНЬ НА ЕМОЦІЙНИЙ СТАН ЮНАКІВ

Стаття присвячена проблемі вивчення впливу психотравмуючих переживань на емоційний стан юнаків. Акцентується увага на детермінанти психотравматизації та можливі прояви її в майбутньому людини. Розглядаються можливі шляхи корекції цих станів за допомогою методу активного соціально-психологічного навчання (АСПН). Основою даного методу є внутрішня модель психіки. Розробила цю модель Т.С. Яценко. Актуальною проблемою особистості є травма. Найчастіше вона пов'язана з дитячо-батьківськими стосунками. Завдяки роботі в групі АСПН, людина має можливість активізувати позитивний потенціал та